

Ключевые слова: *специалисты физической культуры и спорта, профессиональная подготовка, специфические принципы.*

АНОТАЦІЯ

Атаманюк Світлана. Специфічні принципи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

У статті розроблено й обґрунтовано специфічні принципи професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. З урахуванням основоположних дидактичних закономірностей і загальних принципів навчання, а також провідних принципів професійної, зокрема вищої, освіти. Розкрито зміст таких принципів професійної освіти, як: загальнодидактичні принципи; принципи фізичного виховання та фізичної підготовки; спеціальні принципи використання інноваційних видів рухової активності, також проаналізовано найбільш вагомі принципи системності, міждисциплінарності, професійної специфічності, рухової поліфункціональності, ранньої професіоналізації, єдності традиції та інновацій, диференціації та індивідуалізації, евристичної інтерактивності, смислової і перцептивної наочності, самостійності в процесі професійної підготовки. Визначені принципи дозволяють охарактеризувати освітню систему як керований процес цілеспрямованої реалізації педагогічного проекту, як систему досягнення цілей підготовки та виховання майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту з точки зору їх професійного розвитку. Ураховуючи складність структури єдиної системи принципів, можна стверджувати, що жоден із них не може бути повністю реалізований у відриві від їх сукупності. Освітній процес професійної підготовки фахівців із фізичної культури та спорту є складним і багатогранним, про що свідчать різні фактори впливу, необхідність їх поєднання, унікальність механізмів вирішення актуальних освітніх та культурних проблем. Тому дотримання запропонованих принципів є необхідним для оптимального функціонування системи закладів вищої освіти в галузі фізичної культури та спорту, ефективної підготовки майбутніх фахівців із фізичної культури та спорту до використання інноваційних видів фізичної активності у професійній діяльності. Доведено, що вдосконалення системи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності базується на взаємозв'язку принципів, які враховують специфіку напряму підготовки, індивідуальної особливості фахівця, тенденції розвитку вищої школи України на засадах сучасної парадигми освіти.

Ключові слова: *фахівці фізичної культури і спорту, професійна підготовка, специфічні принципи.*

УДК 378.147

Сергій Галецький

Національний університет «Острозька академія»

ORCID ID 0000-0001-6532-3108

DOI 10.24139/2312-5993/2021.01/108-121

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті обґрунтовано модель формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних

технологій. Виділено структурні блоки моделі: цільовий, концептуальний, організаційний, змістовий, методичний і результативний. Описано етапи (змістовий компонент), форми (організаційний компонент), методи (методичний компонент) упровадження означених підходів у процес професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов. Зазначено, що разом із критеріями, показниками і рівнями сформованості комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій, очікуваний результат (зростання рівня комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов) утворюють результативний компонент моделі.

Ключові слова: модель, комунікативна компетентність, майбутні викладачі іноземних мов, інформаційно-комунікаційні технології.

Постановка проблеми. Необхідність моделювання процесу формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій визначається пріоритетністю завдань підвищення якості професійної підготовки випускників ЗВО та потребами в оновленні змісту професійної підготовки відповідно до сучасних соціальних запитів і освітніх стандартів. Відповідно, проектування моделі формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій набуває характеру науково-теоретичної проблеми, покликаної вирішити суперечність між зростанням ролі інформаційно-комунікаційних технологій у сфері освіти й відсутністю в закладах вищої освіти системної цілеспрямованої педагогічної діяльності щодо їх застосування у процесі підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідженню особливостей розвитку комунікативної компетентності особистості присвячені праці багатьох учених, серед яких О. Волченко, Т. Колодько, С. Ніколаєвої, Т. Симоненко, Г. Хорошавіна та ін. Проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх учителів іноземної мови досліджували Л. Бурман, Л. Гапоненко, Г. Гонтар, І. Копилова, О. Ярова та ін. Організацію освітнього процесу та підвищення його ефективності на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій розглянуто в роботах Ю. Дорошенка, І. Журавльової, О. Єльнікової, Л. Калініної, В. Руденка. Методу моделювання приділяли увагу науковці В. Афанасьєв, В. Веннікова, Б. Глінський, І. Новікова, В. Штофф та ін.

Метою статті є обґрунтування моделі і педагогічних умов формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано низку методів, серед яких: аналіз, синтез, дедукція, індукція, порівняння, монографічний, абстрагування, моделювання.

Виклад основного матеріалу. Загалом, моделювання є методом дослідження, який дозволяє визначати пріоритетні напрями розв'язання проблеми дослідження через урахування суттєвих факторів впливу та взаємозв'язків між ними. Педагогічне моделювання – це процес створення педагогічної моделі як формалізованого відтворення структури проблеми дослідження (Вішнікіна, 2008). Для існуючих педагогічних систем моделювання є відображенням характеристик існуючої педагогічної системи в спеціально створеному об'єкті (педагогічній моделі); для інноваційних педагогічних систем – це етап проектування прогностичної моделі досліджуваного явища, процесу чи системи (Цимбалару, 2007). Педагогічне моделювання дозволяє спроектувати перспективи, засоби й цілі розвитку та видозміни педагогічних процесів. Тому модель повинна вміщувати результати аналізу наявного стану об'єкту моделювання, методи та засоби його видозміни і способи вимірювання ефективності цих педагогічних змін (Янушевський, 2009).

Аналізуючи педагогічне моделювання як науково-теоретичну проблему, Є. Лодатко сформулював вихідні положення застосування моделювання в педагогічних дослідженнях (Лодатко, 2010):

1. Зміст педагогічного моделювання ґрунтується на перманентній змінності педагогічних процесів, явищ і систем та індивідуальності суб'єктів освітнього простору, дослідження яких є нездійснимим без достатнього рівня абстрактизації та узагальнення. Тобто врахування комплексу всіх змінних факторів та умов впливу на досліджувану педагогічну категорію настільки переобтяжує її, що унеможлиблює валідну фіксацію її стану в певному часовому проміжку.

2. Актуальність застосування педагогічного моделювання визначається складністю вимірювальних процесів у педагогічних дослідженнях унаслідок відсутності об'єктивних критеріїв та відповідних їм валідних засобів визначення рівня ефективності певних педагогічних феноменів.

3. Відсутність об'єктивних можливостей вичерпного опису педагогічних явищ, процесів і систем визначає реальні передумови його вивчення шляхом формалізації, схематизації та спрощення для відстеження окремих визначальних якостей і характеристик, що підлягають вивченню, оцінюванню і впливу. Отже, педагогічні дослідження здійснюються не безпосередньо, а засобами моделювання.

4. За умови високого рівня узагальнення й абстрактизації спроектована модель має потенціал для різнобічних інтерпретацій і

розробки технологій реалізації модельних рішень, тобто наділена життєздатністю до реалізації у практичних вимірах освітнього простору.

Цікавим вважаємо твердження Л. Вишнікіної, що саме моделювання сприяє переходу педагогічних досліджень на методологічний рівень пізнання, визначає концептуальні положення, відображає мету й категоріально-поняттєвий апарат (на теоретичному рівні визначаються власне педагогічні моделі, а на методичному – алгоритм їх застосування) (Вишнікіна, 2008).

За В. Штофом (Штоф, 1966), модель – це концептуальний інструмент, аналог певного фрагмента соціальної дійсності, який служить для зберігання та розширення знання про властивості та структуру процесів, що моделюються, орієнтований на керування ними. За визначенням В. Алфімова (Алфімов, 2009), педагогічні моделі є формою абстракції особливого роду, у якій суттєві взаємозалежності об'єкта закріплені у зв'язках, що наочно сприймаються й уявляються, тим самим демонструючи єдність одиничного і загального, де першочерговим є загальне та суттєве.

Алгоритм педагогічного моделювання, за О. Дахіним (Дахін, 2005) передбачає такі етапи побудови моделі формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій (див. рис. 1): обґрунтування теоретичних засад моделювання процесу формування комунікативної компетентності у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів; 2) визначення мети і завдань моделювання; 3) проектування моделі формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій через забезпечення взаємозв'язку виділених компонентів; 4) розробка інструментарію для визначення валідності й надійності спроектованої моделі шляхом утворення системи критеріїв, показників і рівнів оцінювання очікуваного результату – сформованості комунікативної компетентності; 5) дослідження ефективності спроектованої моделі шляхом її впровадження у процес професійної підготовки експериментальної групи під час педагогічного експерименту; 6) кількісний і якісний аналіз результатів моделювання.

Таким чином, теоретично обґрунтована, розроблена й апробована на формувальному етапі експерименту модель формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує взаємозв'язок структурних компонентів комунікативної компетентності

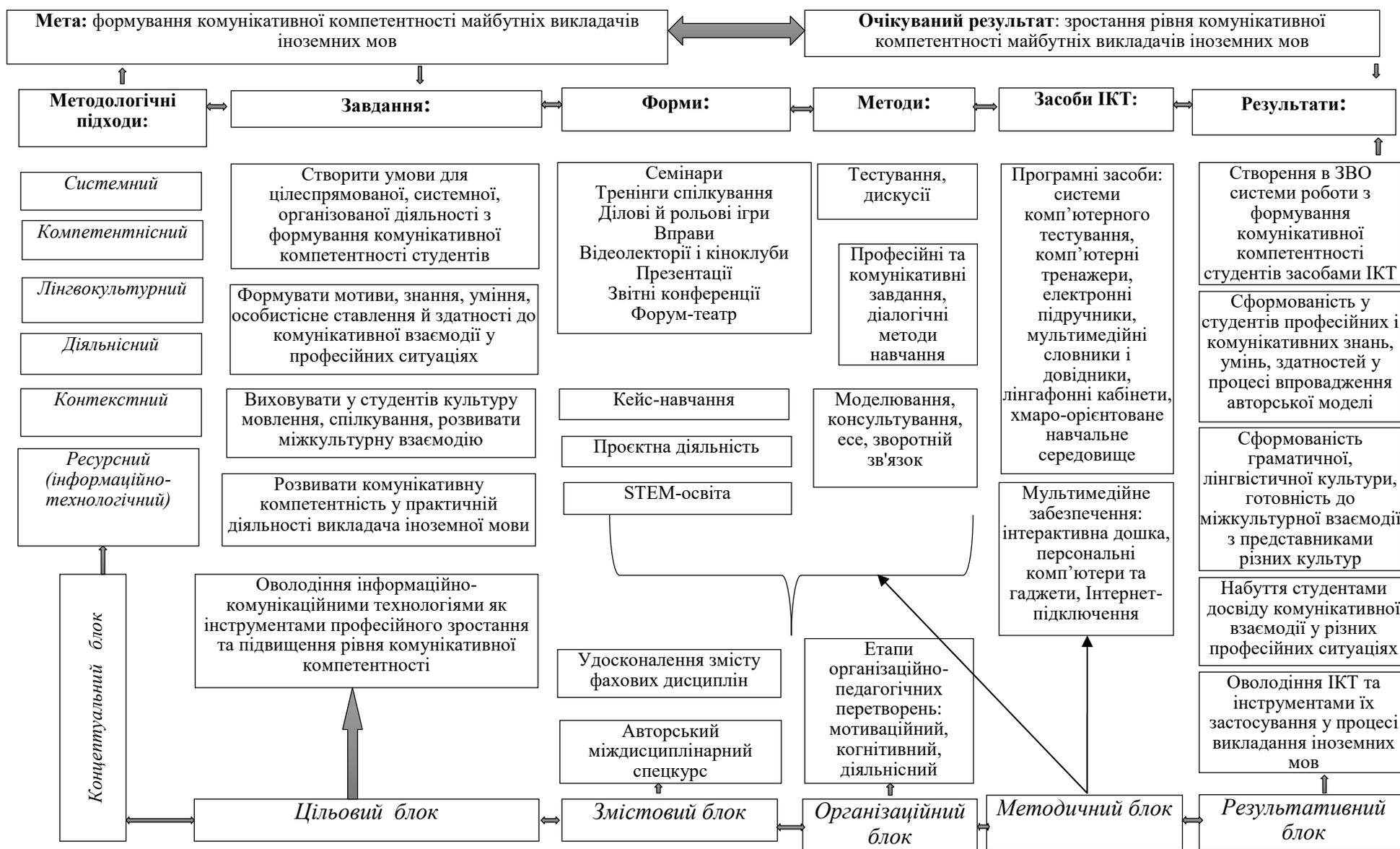

Рис. 1. Модель формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Джерело: розроблено автором

майбутніх викладачів іноземних мов, надає цілісності експериментальній частині дослідження та веде до досягнення його мети.

Відповідно до проведеного аналізу літератури, модель формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій ми розуміємо як схематичне зображення системи педагогічної діяльності із формування комунікативної компетентності студентів у вигляді таких структурних блоків: цільовий, концептуальний, змістовий, організаційний, методичний і результативний.

Цільовий блок моделі визначає мету й завдання перетворювальної педагогічної діяльності. Об'єктом моделювання є процес формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Відповідно, метою є формування високого рівня комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов.

Мета реалізується через досягнення завдань педагогічної діяльності, які співвідносяться з обраними та теоретично обґрунтованими підходами до процесу формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів.

Тому завданнями педагогічної діяльності з формування високого рівня комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов обрано: створення умов для цілеспрямованої, системної, організованої діяльності з формування комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення фахових дисциплін; формування мотивів, знань, умінь, особистісних ставлень і здатностей до комунікативної взаємодії в різних професійних ситуаціях; виховання у студентів культури мовлення, спілкування, міжкультурної взаємодії; розвиток комунікативної компетентності у практичній діяльності викладача іноземної мови; оволодіння інформаційно-комунікаційними технологіями як інструментами професійного зростання та підвищення рівня комунікативної компетентності.

Як видно з рис. 1, мета і завдання є системоутворювальними факторами моделі, об'єднуючи цільовий компонент із концептуальним, організаційно-змістовим, методичним і результативним компонентами, надаючи запланованій педагогічній діяльності цілеспрямованості й системності.

Реалізація означених у цільовому компоненті моделі мети й завдань можлива за умови впровадження в навчальний процес майбутніх викладачів іноземних мов педагогічних підходів: системного, компетентнісного, лінгвокультурного, діяльнісного, ресурсного (інформаційно-технологічного), що становлять концептуальний компонент моделі.

Реалізація системного підходу як вихідного в нашому дослідженні визначається тим, що ефективність формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій залежить від цілісності й системності педагогічних дій.

Відповідно, упровадження системного підходу вимагає від науково-педагогічних працівників узгодженості та цілеспрямованості дій під час викладання фахових дисциплін, що забезпечувалася нами через проведення методичних семінарів, на яких здійснювалася планування і координація дій щодо введення окремих тем і методів у процес вивчення майбутніми викладачами фахових дисциплін; проводилася рефлексія ефективності впроваджених дій; здійснювалася корекція й узгодження викладачами навчальних завдань.

Забезпечення системності передбачало також урахування в навчальній діяльності всіх актів спілкування та підготовку студентів до роботи на кожному з означених рівнів (Руденский, 1997):

1) початок комунікативної ситуації (здатність починати розмову, звертатися до учнів, оголошувати цілі комунікації тощо);

2) дослідження умов комунікативної ситуації (урахування психологічного стану учасників спілкування, загальних умов, у яких відбувається комунікація);

3) формулювання комунікативних завдань із урахуванням умов комунікативної ситуації (донесення власних ідей, планів до інших учасників, їх корекція на основі зворотного зв'язку щодо їх готовності до взаємодії);

4) застосування індивідуальних підходів до учасників комунікативної ситуації (урахування особистісних рис учасників навчання);

5) привернення уваги учасників комунікативної ситуації (уміння підкреслювати важливе);

6) вирівнювання емоційного стану комунікативної ситуації (формування сприятливої психологічної атмосфери навчання);

7) стимулювання інших учасників комунікативної ситуації до активності, самопрояву, саморозкриття;

8) оцінювання ефективності комунікативної ситуації (організація зворотного зв'язку та врахування досягнення цілей взаємодії).

Таким чином, для виконання завдання зі створення умов для цілеспрямованої, системної, організованої діяльності з формування комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення фахових дисциплін та реалізації системного підходу нами застосувалися такі форми й методи

роботи, як: цілепокладання, моделювання, педагогічні семінари, планування, методи організації діяльності, консультування, есе, зворотній зв'язок.

Зміст роботи щодо реалізації форм і методів на кожному етапі реалізації моделі висвітлено нами у змістовому блоці моделі. Організаційні форми процесу формування комунікативної компетентності узагальнено нами в організаційному блоці моделі, а методи, відповідно, – у методичному (див. рис. 1). Загалом, зміст запропонованих організаційно-педагогічних перетворень на формувальному етапі експерименту передбачає вплив на мотиваційну, когнітивну, діяльнісну складову комунікативної компетентності майбутніх викладачів.

Реалізація компетентнісного підходу передбачає організацію педагогічного впливу на всі компоненти структури комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов. З точки зору компетентнісного підходу, увага викладачів скеровується на формування ключових і предметних компетентностей молоді, у контексті проблеми нашого дослідження – на формування комунікативної компетентності. Перевагою означеного підходу є така організація навчання, за якої студент не отримує готових знань, а здобуває їх у процесі спілкування та виконання навчальних завдань. І. Когут (Когут, 2015), презентуючи технологію розвитку професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутніх учителів, реалізацію компетентнісного підходу вбачає у формуванні в студентської молоді здатності до систематичної роботи з прийняття рішення в багатофакторних завданнях педагогічної діяльності.

Компетентнісний підхід реалізує завдання формування мотивів, знань, умінь, особистісних ставлень і здатностей майбутніх викладачів іноземних мов до комунікативної взаємодії в різних професійних ситуаціях. Тобто, він передбачає практичну реалізацію запланованої і змодельованої на попередньому етапі роботи інформації у процес вивчення фахових дисциплін. Для цього ми пропонуємо такі методи навчання: ділові й рольові ігри, вправи, метод кейсів, відеолекторії та кіноклуби, описані нами під час реалізації моделі й перевірки її ефективності.

Реалізація лінгвокультурного підходу має ґрунтуватися на постійному моніторингу рівня комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов, що пов'язано з необхідністю постійного виявлення стану лінгвістичних, мовних, мовленнєвих, соціокультурних знань і вмінь студентів та їх подальшу корекцію й розвиток. Ми виходимо з того, що комунікативна компетентність майбутніх викладачів іноземної мови якісно відрізняється від комунікативної компетентності фахівців інших сфер

діяльності, оскільки для обраної нами категорії студентів саме мова та мовлення є сферою фахових знань. Відповідно, для таких студентів мало здатності будувати комунікації, у т.ч. іншомовні й міжкультурні, – необхідно робити це грамотно, спираючись на лінгвістичні, соціокультурні, граматичні тощо норми й правила мови. Тому лінгвокультурний підхід набуває актуальності, забезпечуючи студентам міцну основу грамотних і фахових комунікацій, він спрямований на виховання у студентів культури мовлення, спілкування, міжкультурної взаємодії через застосування моніторингу рівня комунікативної компетентності студентів, тренінгів спілкування, роботи в команді, розвитку комунікативних здібностей, тестування, дискусій, обговорення й тематичних тижнів.

З точки зору діяльнісного підходу провідним у навчальній діяльності майбутніх викладачів іноземних мов повинно стати становлення фахових якостей у процесі безпосередньої діяльності.

Це вимагає дотримання певних засад організації процесу навчання з урахуванням проблеми нашого дослідження (О. Леонтьєв (Леонтьєв, 2005; Леонтьєв, 1979), Є. Машбіц (Машбіц, 1987)): студент виступає одночасно і об'єктом, і суб'єктом навчальної діяльності, побудованої на виконанні професійних і комунікативних завдань, продуктом якої повинно стати особистісне новоутворення – комунікативна компетентність майбутніх викладачів. Це стає можливим за умови організації навчальної і професійної взаємодії студентів із соціальним середовищем (Сагач, 2000), а також за умов використання діалогічних методів навчання.

Для вирішення завдання реалізації діяльнісного підходу в процесі формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів С. Скворцова й Ю. Вторнікова (Скворцова та Вторнікова, 2013) пропонують залучати молодь до комунікативної діяльності у процесі вивчення фахових дисциплін – коли професійна підготовка відбувається в реальній або змодельованій комунікативній діяльності. Для цього дослідниці пропонують використовувати задачний підхід до навчання, який у процесі реалізації моделі нами трансформовано в систему фахових і комунікативних завдань. Це вимагає від викладачів фахових дисциплін створення й реалізації банку професійно-комунікативних завдань, для розв'язання яких студенти повинні послуговуватися наявними знаннями й вміннями взаємодії. В основу таких завдань покладено проблемні ситуації, пошук шляхів розв'язання яких пропонується студентам. Педагогічний потенціал застосування проблемних ситуацій для розв'язання професійних комунікативних завдань полягає в мотивуванні студентів до формування

комунікативної компетентності, стимулюванні їх самостійної роботи та пізнавальної активності, актуалізації їх суб'єктної позиції (Афанасьєва, 2010). Застосування завдань створює умови для отримання молоддю нових знань про професійне спілкування викладачів іноземної мови, оволодіння вміннями конструктивної взаємодії в невизначених або конфліктних ситуаціях, набуття навичок прогнозування можливих комунікативних дій учасників ситуації (Дубаков, 2009).

Тобто, реалізація діяльнісного підходу, будучи спрямованою на розвиток комунікативної компетентності у практичній діяльності викладача іноземної мови, передбачає такі організаційні форми, як викладацька практика, проектна діяльність, реалізовані в методах вирішення професійних і комунікативних завдань, діалогічні та інтерактивні методи навчання (відкритий простір, майстерня майбутнього), метод проектів.

Ресурсний (інформаційно-технологічний) підхід визначається потребою й відповідним завданням оволодіння студентами інформаційно-комунікаційними технологіями як інструментами професійного зростання та підвищення рівня комунікативної компетентності. Реалізація поставленого завдання здійснювалася через застосування технічних тренінгів, STEM-освіти тощо. Для цього в методичному компоненті моделі передбачено такі методи, як презентації, звітні й практичні конференції, форум-театри, інформування, індивідуальні завдання для самостійної роботи та групові проектні завдання.

Таким чином, реалізація кожного теоретичного підходу до процесу формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов знайшла своє відображення в цільовому, організаційному, методичному, змістовому та результативному компонентах моделі.

Загальним очікуваним результатом від охарактеризованого процесу моделювання вважаємо зростання рівня комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов. Його оцінювання відбувається за допомогою критеріїв, показників і рівнів комунікативної компетентності. Однак, його досягнення можливе за умови здобуття проміжних результатів упровадження моделі, що відповідають окремим завданням та етапам формувальної діяльності:

- створення в ЗВО системи роботи з формування комунікативної компетентності студентів засобами ІКТ;
- сформованість у студентів професійних і комунікативних знань, умінь, здатностей у процесі вивчення фахових дисциплін;

– сформованість граматичної, лінгвістичної культури майбутніх викладачів, їх готовність до міжкультурної взаємодії з представниками різних культур;

– набуття студентами досвіду комунікативної взаємодії в різних професійних ситуаціях;

– оволодіння студентами інформаційно-комунікаційними технологіями та інструментами їх застосування у процесі викладання іноземних мов.

Означені результати характеризують виконання поставлених на різних етапах формувальної роботи завдань перетворювальної педагогічної діяльності з формування високого рівня комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов.

Разом із критеріями, показниками та рівнями сформованості комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій, результати утворюють результативний компонент моделі. Цей компонент виступає мірилом, ідеальним результатом упровадження моделі, з яким будуть порівнюватися реальні результати студентів експериментальної групи. Відповідно, включення результативного компонента в модель дозволяє визначати рівень відповідності й ефективності експериментально отриманих перетворень.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, нами обґрунтовано модель формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій як схематичне зображення педагогічної діяльності з формування комунікативної компетентності студентів у вигляді таких структурних блоків: цільовий, концептуальний, організаційний, змістовий, методичний і результативний. Описано етапи (змістовий компонент), форми (організаційний компонент), методи (методичний компонент) упровадження означених підходів у процес професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов. Разом із критеріями, показниками та рівнями сформованості комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій, очікуваний результат (зростання рівня комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов) утворюють результативний компонент моделі.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в упровадженні в практику ВНЗ моделі формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА

- Алфімов, В. М. (2009). Творча особистість: педагогічне моделювання. *Наукова скарбниця Донеччини*, [online] 1, 13-21. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nsod/2009_1/Alfimov.pdf. (Alfimov, V. M. (2009). Creative personality: pedagogical modeling. *Scientific treasury of Donetsk region*, [online] 1, 13-21. Retrieved from: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nsod/2009_1/Alfimov.pdf.)
- Афанасьєва, Н. А. (2010). Роль ситуативных задач в процессе обучения студентов высшей школы. *Вестник БГУ им. ак. И.Г. Петровского: Общая педагогика. Профессиональная педагогика. Психология. Частные методики*, 1, 38-40 (Afanasieva, N. A. (2010). The role of situational tasks in the process of teaching high school students. *Bulletin of BSU. ak. И.Г. Petrovsky: General pedagogy. Professional pedagogy. Psychology. Private methods*, 1, 38-40).
- Вішнікіна, Л. П. (2008). Педагогічне моделювання як основа проектування освітніх процесів. *Імідж сучасного педагога*, [online] 7-8, 86-87. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/isp/2008_7-8/8_navchauchi.pdf. (Vishnikina, L. P. (2008). Pedagogical modeling as a basis for designing educational processes. *The image of the modern teacher*, [online] 7-8, 86-87. Retrieved from: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/isp/2008_7-8/8_navchauchi.pdf.)
- Дахин, А. Н. (2005). *Педагогическое моделирование*. Новосибирск: НИПКиПРО (Dahin, A. N. (2005). *Pedagogical modeling*. Novosibirsk: NIPKiPRO).
- Дубаков, А. В., (2009). *Формирование коммуникативной компетентности студентов педвуза посредством ситуативных задач* (дисс. ... канд. пед. наук.: ГОУ ВПО «Шадринский государственный педагогический институт») (Dubakov, A. V. (2009). *Formation of communicative competence of students of pedagogical high school by means of situational tasks* (PhD thesis). Shadrinsky State Pedagogical Institute).
- Леонтьев, А. А. (2005). *Деятельность. Сознание. Личность*. Москва: Смысл (Leontiev, A. A. (2005). *Activity. Consciousness. Personality*. Moscow: Meaning).
- Леонтьев, А. А. (1979). *Педагогическое общение*. Москва: Знание (Leontiev, A. A. (1979). *Pedagogical communication*. Moscow: Knowledge).
- Лодатко, Є. О. (2010). Моделювання в педагогіці: точки відліку. *Е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку»*, [online]. Режим доступу: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_emagazine_pedagogical_science_vypuski. (Lodatko, Ye. O. (2010). Modeling in pedagogy: starting points. *E-journal «Pedagogical Science: History, Theory, Practice, Development Trends»*, [online]. Retrieved from: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_emagazine_pedagogical_science_vypuski.)
- Машбиц, Е. И. (1987). *Психологические основы управления учебной деятельностью*. Київ: Вища школа (Mashbitz, E. I. (1987). *Psychological bases of management of educational activity*. Kyiv: Higher school).
- Руденский, Е. В. (1997). *Социальная психология*. Москва: ИНФРА-М; Новосибирск: НГАЭиУ (Rudensky, E. V. (1997). *Social psychology*. Moscow: INFRA-M; Novosibirsk: NGAЕiU).
- Сагач, Г. М. (2000). *Слово животворяще (духовні засади педагогічної риторики)*. Київ: Пошук (Sahach, H. M. (2000). *The word life-giving (spiritual principles of pedagogical rhetoric)*. Kyiv: Search).

- Скворцова, С. О., Вторнікова, Ю. С. (2013). *Професійно-комунікативна компетентність учителя початкових класів*. Одеса: Абрикос Компани (Skvortsova, S. O., Vtornikova, Yu. S. (2013). *Professional and communicative competence of primary school teachers*. Odessa: Apricot Company).
- Цимбалару, А. Д. (2007). Моделювання інноваційного освітнього простору загальноосвітнього навчального закладу: наукові підходи. *Інформаційні технології і засоби навчання, [online] 4*. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em4/content/07cadast.htm>. (Tsimbalaru, A. D. (2007). Modeling of innovative educational space of a secondary school: scientific approaches. *Information technologies and teaching aids, [online] 4*. Retrieved from: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em4/content/07cadast.htm>).
- Штоф, В. А. (1966). *Моделирование и философия*. Москва: Изд-во Наука (Stoff, W. A. (1966). *Modeling and philosophy*. Moscow).
- Янушевський, В. М. (2009). Моделювання професійного розвитку майбутніх викладачів філологічних дисциплін. *Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку, 4*. Режим доступу: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n4_2009_st_17. (Januszewski, V. M. (2009). Modeling of professional development of future teachers of philological disciplines. *Pedagogical science: history, theory, practice, development trends, 4*. Access mode: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n4_2009_st_17).

РЕЗЮМЕ

Галецкий Сергей. Модель формирования коммуникативной компетентности будущих преподавателей иностранных языков средствами информационно-коммуникационных технологий.

В статье обоснована модель формирования коммуникативной компетентности будущих преподавателей иностранных языков средствами информационно-коммуникационных технологий. Выделены структурные блоки модели: целевой, концептуальный, организационный, содержательный, методический и результативный. Описаны этапы (содержательный компонент), формы (организационный компонент), методы (методический компонент) внедрения указанных подходов в процесс профессиональной подготовки будущих преподавателей иностранных языков. Отмечено, что вместе с критериями, показателями и уровнями сформированности коммуникативной компетентности будущих преподавателей иностранных языков средствами информационно-коммуникационных технологий, ожидаемый результат (рост уровня коммуникативной компетентности будущих преподавателей иностранных языков) образуют результативный компонент модели.

Ключевые слова: модель, коммуникативная компетентность, будущие преподаватели иностранных языков, информационно-коммуникационные технологии.

SUMMARY

Galetsyki Sergii. Model of formation communicative competence of future teachers of foreign languages by means of information and communication technologies.

The article substantiates the model of formation of communicative competence of future teachers of foreign languages by means of information and communication

technologies. The algorithm of pedagogical modeling is considered, which consists of the following stages: 1) substantiation of theoretical bases of modeling of process of formation of communicative competence in the course of professional training of future teachers; 2) definition of the purpose and tasks of modeling; 3) designing a model for the formation of communicative competence of future teachers of foreign languages by means of information and communication technologies by ensuring the interconnection of selected components; 4) development of tools for determining the validity and reliability of the designed model by creating a system of criteria, indicators and levels of evaluation of the expected result of the formation of communicative competence; 5) study of the effectiveness of the designed model by its introduction into the process of professional training of the experimental group during the pedagogical experiment; 6) quantitative and qualitative analysis of modeling results. The structural blocks of the model are distinguished: target, conceptual, organizational, semantic, methodological and effective. It is established that implementation of the goals and objectives defined in the target component of the model is possible provided that future pedagogical language teachers introduce pedagogical approaches into the educational process: system, competence, linguistic and cultural, activity, resource (information technology), which are the conceptual component of the model. The stages (semantic component), forms (organizational component), methods (methodological component) of introduction of the specified approaches in the process of professional training of future teachers of foreign languages are described. It is noted that together with the criteria, indicators and levels of formation of communicative competence of future foreign language teachers by means of information and communication technologies, the expected result (increasing the level of communicative competence of future foreign language teachers) form an effective component of the model. A number of methods were used in the research process, including: analysis, synthesis, deduction, induction, comparison, monographic, abstraction, modeling.

Key words: *model, communicative competence, future foreign language teachers, information and communication technologies.*

УДК 378.147:[37.011.3-051:81]:[004.032.6:008]

Вікторія Герман

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-2915-7330

DOI 10.24139/2312-5993/2021.01/121-131

МЕДІАКУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА: ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ В КУРСІ «СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА»

У статті окреслюється інтеграційний підхід до впровадження проекту IREX «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність» у курс «Сучасна українська літературна мова»; доводиться, що таке поєднання дозволить підвищити якість формування інфомедійних компетентностей майбутніх педагогів, зокрема медіакультури (критичне мислення, інфомедійну й візуальну грамотність, соціальну толерантність, стійкість до впливів тощо); розроблено теми «Багатокомпонентне складне речення», «Складна синтаксична конструкція», «Складне синтаксичне ціле» із застосуванням новітніх методик та креативних технологій в освіті, подано завдання для самостійної роботи.

Ключові слова: *багатокомпонентне складне речення, інфомедійна грамотність, критичне мислення, медіакультура, медіаграмотність, синтаксис*